shadow of a gnomon as indicating the sun's position. –16 The Sun. –17 Nightmare. –18 N. of a wife of the sun (she was but a shadow or likeness of संज्ञा, the wife of the sun; consequently when संज्ञा went to her father's house without the knowledge of her husband, she put छाया in her own place. छाया bore to the sun three children :— two sons Sāvarṇi and Śani, and one daughter Tapanī). –19 A Sanskrit version of a Prākrit text. –20 The Ganges; L. D. B. –21 Method; L. D. B. –22 A servant's chit; L. D. B. **–यः** One who grants shade. **–Comp. –अङ्कः** the moon. **–आत्मन्** *m.* a reflected image or form. **–करः** the bearer of an umbrella. **–ग्रहः** a mirror, or a sun-dial; प्रसन्नालापसंप्राप्तौ छायाग्रह इवापरः Rāj. T. 3. 154. **–तनयः, –सुतः, –आत्मजः** Saturn, son of छाया. **–तरुः –द्रुमः** 1 a large umbrageous tree; स्निग्धच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमेषु Me. 1; Ś. 4. 11. –2 The Nameru tree; छायावृक्षो नमेरौ स्यात् । Nm. **–द्वितीय** *a.* 'accompanied only by one's shadow', alone. **–पथः** the galaxy, the atmosphere; R. 13. 2. **–भृत्** *m.* the moon. **–मानः** the moon. (**–नम्**) a measure of shadow. **–मित्रम्** a parasol. **–मृगधरः** the moon. **–यन्त्रम्** a sun-dial; छायाम्बुयन्त्रसंविदिते Bri. S. 2. 3.

छायक *a.* Causing nightmare, dark like shadow; पवीनसात् तङ्गल्वा३ च्छायकादुत नमकात् Av. 8. 6. 21.

छायामय *a.* Reflected, shadowy.

छालः, –लम् Bark; a bark-garment.

छिः *f.* [छो-वा° कि] Abuse, reproach.

छिक्का Sneezing.

छित *a.* See छात.

छिद् 7 U. (छिनत्ति, छिन्ते, चिच्छेद, अच्छिदत्, अच्छैत्सीत्, अच्छित्त, छेत्तुम्, छिन्न) 1 To cut, cut or lop off, hew, mow, tear, pierce, break asunder, rend, split, divide; नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि Bg. 2. 23; R. 12. 80; Ms. 4. 69, 70; 9. 276; Y. 2. 302. –2 To disturb, interrupt (as sleep). –3 To remove, drive off, destroy, quell, annihilate; तृष्णां छिन्धि Bh. 2. 77; एतन्मे संशयं छिन्धि मतिर्मे संप्रमुह्यति Mb; राघवो रथमप्राप्तां तामाशां च सुरद्विषाम् । अर्धचन्द्रमुखैर्बाणैश्चिच्छेद कदलीसुखम् ॥ R. 12. 96; Ku. 7. 16. –4 To take away, remove, deprive of; न नः किंचिद् छिद्यते Ś. B. we do not lose anything [cf. L. *scindo*].

छित्तिः *f.* [छिद्-क्तिन्] Cutting, dividing.

छित्वर *a.* (**–री** *f.*) [छिद्-ष्वरप् पृषो° दस्य तः] 1 Fit for cutting. –2 Hostile, fraudulent, roguish.

छिद् *a.* (At the end of comp.) Cutting, dividing, destroying, removing, splitting &c.; श्रमच्छिदामाश्रमपादपानाम् R. 5. 6; पङ्कच्छिदः फलस्य M. 2. 8. *–m.* The divisor, denominator.

छिदकम् [छिद्-क्वुन्] 1 Indra's thunderbolt. –2 A diamond.

छिदा Cutting, dividing.

छिदिः *f.* 1 An axe. –2 Indra's thunderbolt. –3 Cutting off.

छिदिरः [छिद्-किरच् Uṇ. 1. 51] 1 An axe. –2 A sword. –3 Fire. –4 A rope, cord.

छिदुर *a.* [छिद्-कुरच्] 1 Cutting, dividing, removing; Śi. 6. 8. –2 Easily breaking. –3 Broken, disordered, deranged; संलक्ष्यते न च्छिदुरोऽपि हारः R. 16. 62. –4 Hostile. –5 Roguish, knavish.

छिद्र *a.* [छिद्-रक्, छिद्र-अच् वा] Pierced, containing holes. **–द्रम्** 1 A hole, slit, cleft, fissure, rent, pit, opening, crack; नव छिद्राणि तान्येव प्राणस्यायतनानि तु Y. 3. 99; Ms. 8. 239; अयं पटश्छिद्रशतैरलङ्कृतः Mk. 2. 9; so काष्ठ°, भूमि° &c. –2 A defect, flaw, blemish; त्वं हि सर्षपमात्राणि परच्छिद्राणि पश्यसि । आत्मनो बिल्वमात्राणि पश्यन्नपि न पश्यसि ॥ Mb; सुग्रीवेण समं त्वस्य अद्वैधं छिद्रवर्जितम् Rām. 7. 36. 39. –3 A vulnerable or weak point, weak side, imperfection, foible; नास्य छिद्रं परो विद्याद्विद्याच्छिद्रं परस्य तु । गूहेत् कूर्म इवाङ्गानि रक्षेद्विवरमात्मनः ॥ Ms. 7. 105, 102; छिद्रं निरूप्य सहसा प्रविशत्यशङ्कः H. 1. 81. (where छिद्र means a hole also); Pt. 3. 39; Pt. 2. 38; *Proverb*: छिद्रेष्वनर्था बहुलीभवन्ति 'misfortunes never come single'. –4 (Astr.) N. of the eighth house. –5 Division; भूमिच्छिद्रविधानम् Kau. A. 2. 2; –6 Space; भूतानां छिद्रदातृत्वं बहिरन्तरमेव च Bhāg. 3. 26. 34. –7 Sky; नानात्वं छिद्रयोर्यद्वज्ज्योतिषोर्वातयोरिव Bhāg. 12. 4. 30. **–Comp. –अनुजीविन्, –अनुसंधानिन्, –अनुसारिन्, अन्वेषिन्** *a.* 1 looking out for faults or flaws. –2 seeking the weak points of another, picking holes, censorious; सर्पाणां दुर्जनानां च परच्छिद्रानुजीविनाम् Pt.1. **–अन्तर्** *m.* a cane, reed. **–आत्मन्** *a.* one who exposes his weak points to the attack of others. **–कर्ण** *a.* having the ear pierced. **–दर्शन** *a.* 1 exhibiting faults. –2 seeking the weak points. **–दर्शिन्** *a.* observing faults, a captious critic.

छिद्रयति Den. P. To perforate, bore, pierce through.

छिद्रित *a.* [छिद्र कर्मणि क्त] 1 having holes. –2 Bored, perforated.

छिद्वर = छित्वर q. v.

छिन्न *p. p.* [छिद्–क्त] 1 Cut, divided, rent, chopped, riven, torn, broken. –2 Destroyed, removed; see छिद्. –3 Decaying, declining. –4 Exhausted, tired, fatigued. **–न्ना** A whore, harlot. **–Comp. –केश** *a.* shorn, shaven. **–द्रुमः** a riven tree. **–द्वैध** *a.* whose doubt is dispelled. **–नासिक** *a.* noseless. **–भिन्न** *a.* cut up through and through, mutilated, mangled, cut up. **–मस्त, –मस्तक** *a.* decapitated. (**–स्ता, –का**) a headless form of Durgā. **–मूल** *a.* cut up by the roots; R. 7. 43. **–श्वासः** a kind of asthma. **–संशय** *a.* 'one whose doubt is dispelled', free from doubt, confirmed.